

DÖNÜŞÜMAI

İnsan dediğın uykusunu almalı.

Franz Kafka

1

Bir sabah uyandığında Kaya Kaçan, uzun ve yorucu gecenin ardından, kendini kapkara bir eşeğe dönüşmüş buldu. Yumuşak gövdesinin üstünde koltuğuna serilmiş yatmaktaydı. Başını birazcık kaldırdığında tostombul karnını, tüylü gövdesini, bacaklarını, toynaklarını ve kuyruğunu görebiliyordu. Koltuğa zar zor sığıdığı için (vücudunun bir kısmı dışarıdaydı), neredeyse düşecekti. Nasıl kontrol edeceğini henüz bilmediği, hepsi kendi halinde dört bacak (aniden ne çok görünmüşlerdi gözüne), burnunun dibinde beceriksizce ama güçlü kuvvetli, çırpınıp duruyordu.

“Ne olmuş bana böyle?” diye düşündü, “Geçen yılın verilerini giriyordum, sonra...”

Sonra içi geçmişti herhalde. Oysa kendine gelmek için denemediği kalmamıştı. Yüzünü defalarca yıkamış, aylardır çeyreğini bile kullanmadığı kahvesini (pek de hoşlanmazdı) neredeyse yaralamıştı. Kahve çekirdeklerini çiğ çiğ yemiş, burnuna çekmiş, kolayla karıştırıp içmişti. Tuhaf müzikler eşliğinde hoplamalı, zıplamalı, saç, baş savurmalı danslar yapmış, koridorda bir uçtan öbür uca döneleyip durmuştu. Kendi kendini tokatlamaya, kollarını, bacaklarını çimdiklemeye kadar vardırırmıştı işi.

Düş görmediğinden emin olmak istedi, gözlerini belertip böcül böcül baktı vücuduna. Dilini çıkardı, oynattı, ısırды, kulaklarını dikeltti, titretti, kafasını sağa sola, öne arkaya salladı. Hayır, bu bir rüya değildi, hele son günlerde yakasına yapışan, günde milyon kez aklına takılıp canını sıkın kâbuslara, hiç benzemiyordu. Etrafa göz gezdirdi. Odası, eskiden nasılsa öyleydi, daracık ve nemli, dağınık ve kağıt kokulu. Masası, uyandıığında etrafa saçtığı evraklarla (Kaya Kaçan'ın uğraşı bilgisayar başındaydı) kaplıydı, hepsi sayılarla, upuzun paragraflarla, anlaşılmaz tablolarla, kısaltmalarla, karmakarışık grafiklerle, mini minnacık dipnotlarla doluydu.

Problemin ne zaman başladığını kestirmeye çalıştı, masaya yaydığı kollarının üzerinden isteksizce, sırf uykusu dağılsın diye doğrulduğunu hatırlıyordu. Göz kapakları adamakıllı ağırlaşınca pes etmişti. Başının, üçüncü kez öne düşmesiyle vücudunun değişik noktaları kasılmaya, göz yuvarları anlaşılmaz hareketler yapmaya başlamıştı. Yine o karabasanlardan birine mi tutulmuştu?

Şakaklarını ovarken (ama dokunuşları gerçektir), doktorun söyledikleri kulaklarında çınlamıştı.

“Kara Bey, tetkiklerde bir sorun görünmüyor, fabrikadaki en sıhhatli adamsınız.”

“Kaya efendim, Kara değil.”

Tiyatrovari bir hareketle alnını dövüyormuş gibi yapan doktor, “Öyle mi? Hay Allah!” diye haykırmıştı, “Neden daha önce uyardınız? Sabahtan beri size Kayu deyip duruyorum.”

“Son günlerde herkes böyle garip bir unutkanlık içinde doktor bey.”

“Anlıyorum. Halbuki adınız öyle unutulacak bir şey de değil. Epeydir görüşmediğimiz için karıştırdım herhalde.”

Kaya Kaçan, biraz tereddüt ederek iki hafta önce muayene-ye geldiğini, kendisine yarım günlük rapor yazdığını hatırlatınca doktor yine aynı yapmacıklıkla kafasını kaşımış, dudaklarını birbirine sıkıca yapıştırıp düşünmüş, sonra da emin olup olmadığını sormuştu.

“Mmmm... Emin misiniz Kaju Bey? Ben kolay kolay rapor vermem çünkü.”

Kaya Kaçan, “Biliyorum efendim,” demekle yetinmişti. Aslında rapor ve reçetede ki yanlışlıktan da bahsetmek istemişti ama, doktorun, bazı olayları çabucak aklından sildiğini, en azından söz konusu yapılmasını istemediğini düşünerek vazgeçmişti.

“Her neyse Karo Bey, sapasağlamsınız, kaya gibisiniz, endişelenmeye mahal yok.”

İki hafta önce, ancak gerçekten hasta bir adamın çıkarabileceği inlemelerin ardından, her gelenin hasta numarası yaptığına inanan, Kaya Kaçan’ın, alnının köşelerini ovuşturarak kıvranmasına, yüzünü, gözünü buruşturmasına, fabrikada çalıştığı süre boyunca bir kez kızının doğumunda, bir kez de, çalışanların yarısının döküldüğü kuş gribi salgınında izin aldığını, merdivenden düşerek ayağını burktuğunda bile işe geldiğini beyan etmesine, za... (doktor burada sözünü kesmişti) aldırmadan, “Lütfen rapor teklif etmeyiniz, fabrikadaki en sıhhatli adamsınız,” diyerek muayeneyi bitiren, dünyanın en kaygısız insanıymış gibi görünen doktoru, tıp diliyle ifade edersek “küçükus menfaatuz” (bu yüzden tam gün değil) karşılığında ikna edip yarım günlük raporu kapıtığında, koşarak eczaneye gitmiş, isim yanlışlığı nedeniyle ilaçları alamayınca yeniden fabrikaya dönmüş, raporu ve reçeteyi düzelttirip tekrar eczaneye uğramış, oradan da eve geçerek en etkili ağrı kesicilerden üçer beşer yutmuş, kendini yatağa atıp deliksiz bir uykuya gömülmüştü. Ertesi sabah çeyrek saatlik

gecikmeyle işe geldiğinde, şube müdürünü, bardağı taşıran son damlalar hakkında nutuk çekerken bulmuştu. Duvar kenarına sinerek, ağır adımlarla, sessizce, arkadaşlarının şaşkın ama açık vermeyen bakışları altında, biletini keseceğini söyleyen, ağzı köpüre köpüre tehditler savuran amirinin arkasından, süzüle süzüle, yakalanırsa başına neler gelebileceğini, ne cevap vereceğini, nasıl bir strateji izleyeceğini düşünür düşünür, meleklerin de yardımıyla muhakkak, odasına varmıştı.

Kafasının iki yanındaki ağırlar gecenin daha başlangıcında şiddetlenmişti, ovmanın faydası yoktu, ilaçlar yaramıyordu, sanki beyninde filizlenen bir şey alnının çatısını burguluyor, kafatasını delip çıkmak istiyordu. İşin aslı gözlerine de bir şey oluyordu, omuzlarına, kalçalarına, kuyruk sokumuna, kollarına ve bacaklarına da.

Monitörden yansıyan görüntüsüne baktı. Neye benzediğini merak ediyordu. Kulaklarıyla birlikte ilk dikkati çeken şey akıtmasıydı. Alnının ortasından burnuna doğru daralarak iniyor, yüzüne derin bir asalet ve zekâ pırıltısı katıyordu.

Güldü, gülümsedi, dilini çıkardı, kızdı, üzüldü, bönleşti... Kulaklarının çok uzun, dişlerinin çok büyük, gözlerinin çok güzel olduğunu gördü.

“Belki de sandığım kadar uyumamışımdır,” diye düşündü, “bütün bunlar uykusuzluktan oluyordur”.

“Kesin öyledir,” diye onayladı kendi kendini. “Genetik yapısı en çok farelere benzese de, insanın sadece file dönüşebileceği kanıtlanmış bir gerçek.”

Pencereye baktı. 5 no.lu deponun çatısını döven dalların tıngırtısı, gök gürledikçe zangırdayan camlardan içeri doluyor, çörtenden dökülen suların şırıltısına, rüzgârın uğultusuna, yaprakların hışırtısına karışarak odanın ıssızlığında yankılanıyordu.

“İşe koyulsam, bütün bu saçmalıklarla vakit kaybetmesem...”

Gelgelelim bu olanaksızdı, Kaya Kaçan, ortopedistlerin önerdiği şekilde (sırt ağrısı çekmişliği vardı), dik oturarak yazmaya alışkındı, oysa o anki duruşu buna izin vermiyordu. Hızlıca durum değerlendirmesi yaptıktan sonra koltuk kenarlarına asılarak kalçasını geriye çekti. Neyi, nasıl yapacağını bilmediğinden bir türlü başlayamıyordu.

“Şu uyku yok mu, adamı büsbütün aptala çeviriyor!”

Saate baktı.

“Eyvah! Altı buçuğa gelmiş, hattâ buçuğu geçmiş, neredeyse yirmi kalaya varmış!”

Üç saatlik (en fazla o kadar sürdüğünü tahmin ediyordu) uzunca bir uykunun ardından kendini fazlasıyla dinç hissediyordu. Tatil uzatılırsa planladığı işleri bitirecek zamanı ancak bulabilirdi. Acele etmeliydi, çoktan halledilmesi gereken işler yarım kalmıştı. Yine de gelinen nokta, takdir edilecek düzeydeydi; müdür, böyle durumlarda acayip coşar, yeni öğrendiği hareketi herkese gösteren bebekler gibi patronun ayağına koşar, ellerini ovuştura ovuştura, orak yutmuş gibi eğile büküle, neler başardığını anlatırdı. Bu adamda birazcık onur varsa (olmadığını biliyordu), herhalde kendisinden de bahsederdi. Böylece patronun nezdindeki kötü ünü silinip atılırdı. Sonuçta bayram tatilini feda etmişti. İşe girdiğinden beri ilk defa, övgüyü böylesine hak edecek bir çalışma ortaya koyuyordu. Daha önce, sık sık hastalanıp rapor almamışsa da, masasında sızıp kaldığı, en mühim işleri bile savsaklayarak amirlerini küplere bindirdiği, durum acilmiş, değilmiş aldırmadan, salyangoz yavaşlığıyla çalıştığı düşünülürse bunu yapsa iyi olurdu.

Kaya Kaçan, bütün bunları, koltuğundan kalkmaksızın kafasından geçirdiği sırada (saat yediyi çoktan geçmişti), kapı vuruldu.

“Kıro Bey?” diye seslendi biri. “Kıro Bey? Beni duyuyor musunuz?”

Müdürüydü. Ama neden ismini yanlış söyleyip duruyordu?

“Beni duyuyorsanız lütfen iyi dinleyin. Fırtına yüzünden tatil iki gün uzatıldı. Yani işlerinizi bitirmek için iki gün daha kazandınız, geçerken bilgi vereyim, dedim. Ayrıca elimde haftaya yetiştirilmesi gereken birkaç acil dosya var. Kapı önüne bırakıyorum. Madem ki tatil uzatıldı, bunları da hallediverirsiniz. Kaka Bey, beni duydunuz mu?”

Kaya Kaçan, cevap vermek istedi ancak sesinin iğrençliğini fark edince dehşete düşerek sözünü yarıda kesti. Eski telaffuzuna en yakın tonu yakalamayı amaçladığı ikinci denemesi de başarısızdı, fren sesini andıran gıcirtıyı duyar duymaz vazgeçti. Göğsünden yukarı yükselip ağzında patlayan gürültü, ergenliğe henüz girmiş gençlerde sıkça görülen şekliyle, aniden inceli kalınlaşıyor, titriyor, çatallanıyor, bastıramadığı kaba ve ahenksiz bir hırıltıya karışıyordu. Üstelik söylediklerinin anlaşılması (henüz sadece iki sözcükten ibaret bir cümle kurmuşsa da durum aşikârdı) mümkün görünmüyordu, harfler sanki yutuluyor, bozuluyor, kâh sertleşip kâh yumuşuyor, A’ya ve İ’ye dönüşerek gıcirtıya benzer sesler içinde yitip gidiyordu.

Oysa, “Sayın Genel Müdürüm, öncelikle şunu belirtmek isterim ki, adım Kaya Kaçan’dır,” diye başlayıp hangi dosyaların bittiğini, hangilerinin yarım kaldığını ya da geciktiğini, istemeden nasıl uyuyakaldığını, şimdiye kadar halledilmesi gereken işlerin iradesi dışında nasıl aksadığını (özür dileyerek) açıklayan ayrıntılı bir rapor sunmak isterdi. Ancak o anki durumu nedeniyle “Emredersiniz Müdürüm,” demekle yetindi. Sesindeki değişikliğin kapıdan dışarı yansımadığını umuyordu, çünkü müdür, başka bir şey söylemeden, adımlarının sıklığına bakılırsa (kulakları

acayıp hassastı) biraz da aceleyle uzaklaşmıştı. O sırada, bu konuşmadan habersiz, büyük ihtimalle, cipin tepeden aşağı yaklaştığını görünce boynundaki düdükle göreve çıkmış numarası yapan bekçi Nadir Bekler, Kaya Kaçan'ın penceresi hizasına gelip durmuştu.

“Kuru Bey, Kuru Bey,” diye seslenerek camı tıklattı.

Kısa bir bekleyişin ardından, perde aralanmayınca, daha sert vurarak bağırdı.

“Kuyu Bey! Kuyu Bey! İçeride misiniz? Müdür Bey geldi, haber vereyim dedim.”

“Biliyorum,” diye mırıldandı Kaya Kaçan, sesini yükseltmeye cesaret edemedi.

Beş dakika sonra, aynı ses bu sefer kapının ardında yankılandı.

“Kutu Bey? İyi misiniz? Yardıma ihtiyacınız var mı?”

Kaya Kaçan, sesindeki değişikliği gizlemeye çalışarak cevap verdi.

“İriyim ben...”

Bekçinin içeri dalacağı korkusuyla dili sürçmüştü. Kapıyı akşamdan kilitletiği aklına gelince rahat bir nefes aldı. Ses çıkarılmadan bekçinin uzaklaşmasını bekledi.

Koltukta öylece düşünüp durmakla işler bitmezdi. Daha önce de buna yakın bir yoğunlukta çalışmışlığı vardı. Şimdikininki aksine, kendini yorgun ve uykusuz hissetmiş, zihnini toplamakta güçlük çekmiş, günleri karıştırmaya, çok basit işlerde bile hata yapmaya başlamıştı. Bu yüzden içinde bulunduğu durumun zamanla yok olacağını, sesinin (ve vücudunun) eski haline döneceğini düşünüyordu.

Masaya yanaşmakta zorlanmadı, kıcını geriye doğru çekip kafasını ileri uzattı. Henüz bacaklarına hakim değildi, birini kaldırmaya kalksa, ilk sonuç, ötekilerden birinin, bazen de ikisinin

bükülmesi oluyordu. Sürekli kıpırdamaları da cabasıydı, oraya buraya çarpıyorlar, çarptıkları yerde kalıcı bir hasar bırakmasalar bile tak tuk ses çıkarıyorlardı. Belki de yeni vücudunun yabancılığı oturuş şeklinden kaynaklanıyordu bu durum ve zamanla geçecekti.

“Daha fazla vakit kaybetmenin gereği yok, bir an önce işe dönmeli,” diye söylendi kendi kendine.

Fareye uzandı, tek tırnaktan ibaret ayaklarının (henüz yakından bakma fırsatı bulamadığından anatomisi hakkında kafasında doğru dürüst bir fikir oluşmamıştı), bir şeyleri tutma konusunda hayli beceriksiz kalacağını anladı. Pes etmedi. Doğrusu, ilk başta garip gelen bu inatçılığı (daha önce hep çabuk yıldığını, artık aptalca bulduğu inançlar yüzünden önüne çıkan engelleri, söz konusu işi yapmaması gerektiğini gösteren ilahî işaretler olarak yorumladığını anımsadı) onu hayli şaşırttı.

Saati kontrol etti.

“Zaman ne çabuk geçiyor!”

Sessizleşti, tefekkürün, onu dilediği koşullara ulaştıracağını umar bir hali vardı. Düşünceleri belli belirsiz duyduğu ayak sesleriyle bozuldu.

Dinledi.

Ya içeri girmek isterlerse!

Ayak sesleri kapı önünde kesildi. Tuhaf, tuhaflığı kadar da can sıkıcı bir bekleyiş başladı.

“Açmıyorlar, dikilip kaldılar,” diye düşündü Kaya Kaçan, biraz da endişelendi.

“Hanımefendi,” dedi müdür, “az önce geldiğimde uyuyordu, kendisine tatilin iki gün uzatıldığını söyledim, ama o, uyuduğu yerde dönmüş olacak ki, horladı, garip homurtular çıkardı, lütfen kusura bakmayın, çok özür diliyorum ama anıyıyormuş gibi

bir hali de yok değildi”.

Kaya Kaçan, gelenin kim olduğunu hemen anladı. Acaba evle ilgili bilmesi gereken bir durum mu vardı? Koltuktan inmeye karar verdi.

“Anırmak mı?”

“Tekrar özür dilerim hanımefendi, yani bana öyle geldi.”

Hafif bir sarsıntı duyulunca “İçeride bir şey düştü,” dedi kadın, sepeti bir elinden diğerine geçirdi, kapıyı zorladı. “Siz de duydunuz mu?”

Bu arada, Nadir Bekler, yine pencere kenarına gelmiş (ne zamandır içeriyi dinlediği belirsizdi), camı usulca tıklatarak, “Kuçu Bey, Kuçu Bey,” diye fısıldamıştı, “eşiniz burada haber vereyim dedim”.

Ama Kaya Kaçan, ne onu ne de kapının ardındakileri cevaplayacak durumdaydı.

“Kuzu Bey?”

“Karacığım?”

Kapıyı yumrukladılar.

“Kuçu Bey, bizi duyuyor musunuz? Eşiniz burada, sizi merak etmiş. Ona ne diyeceğimi bilemiyorum. Ben tam arabaya, cipe yani, binecekken karşılaştık. Sizinle bizzat görüşmek istiyor. Lütfen kapıyı açın. Odanın dağınıklığına bağışlama lütfunu göstereceğimizden emin olabilirsiniz.”

“Günaydın Karacığım,” diyerek nazikçe araya girdi karısı, “sanırım şehirde olanlardan haberin yok. İki gün aralıksız yağan yağmurdan sonra Çaylı Deresi taştı, hani sen hep söyledin ya, ‘Buraya set yapmaları lazım,’ diye, bundan sonra yaparlar herhalde. Evleri, dükkânları su bastı, mahalle çamur içinde”.

“Evet Küfe Bey, az önce acelemden söylemeyi unuttuğum.

Aslında unutmam da, telaşlanmayın diye bir şey demedim. Yanlış hatırlamıyorsam eviniz bahçe katındaydı, o yüzden yani. Gereksiz bir korkuya kapılacak, eve gitmek isteyecektiniz, işleriniz yarım kalacaktı. Yani o kadar önemli değil tabii de, gerçekten endişelenecek bir şey yok diye söylüyorum, valilik, kaymakamlık, belediye ve muhtarlık, afet ve acil durum başkanlığı, arama ve kurtarma derneği, Kızılay ve Yeşilay herkesle ilgileniyor, öyle değil mi Şebnem Hanım?”

“Karacığım, arife gecesindeki tartışmamız için senden özür diliyorum, bu kadar kırılacağını tahmin etmemiştim. Kara? Orada mısınız?”

Cevap gelmeyince, “Belki kendini iyi hissetmiyordu,” dedi Nadir Bekler.

Diğer ikisi onun hangi ara gelip oraya dikildiğini anlamadılar. Müdür, kaşlarını çatarak bekiye yanaştı, kadına işittirmeyecek tonda bir şeyler mırıldandı.

Durumun ciddiyetini anlayan beki hemen toparlandı.

“Yorgun düşmüştür hanımefendi, uyukluyordur, lütfen endişelenmeyin.”

Kadın, kapı koluna asıldı. “Karacığım, lütfen açar mısın kapıyı?”

Beki, müdürden gelecek övgü dolu bakışları kabul etmeye hazır bir yüz ifadesiyle ortamı yumuşatmaya çalıştı.

“Sakin aklınıza kötü şeyler gelmesin hanımefendi. Kafa Bey’in işten başka bir şey düşündüğü yok. Kaç gündür aralıksız çalışıyor.”

“Kötü şeyler mi?” dedi Şebnem Hanım, zihninde abuk sabuk kaygılar belirdi, “Karaaaa!” diye bağırdı, ayağını yere vurdu, kapıyı yumrukladı.

“Aç şu kapıyı, Karaaaa!”

Kolundan tutup kenara çektiği bekçiyi “Aptal herif” diye azarladı müdür. “Eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürdün!”

Hatasının farkına varan Nadir Bekler, olası bir aile faciasını önlemeye girişti.

“Şebnem Hanım,” dedi, “tatil boyunca kimseciklerin (burayı üstüne basa basa söylüyor) uğramadığı şu fabrikada gece gündüz tek başına (burayı da özellikle vurguluyor) çalıştı Kaba Bey. Dışarı çıkıp hava aldığını bile görmedim. Doğrusu bu ya, sadece bir kez aradı beni, o da suyun bittiğini söylemek için. Şu gördüğünüz damacanayı dün akşam getirdim buraya”.

“Evet, Evet...” diyerek araya girdi müdür. “Son günlerde işten başka bir şey düşünmüyor, mesai bitiminde yanına uğramıştım da, odası dosyalarla doluydu, bir kişinin (o da burayı üstüne basa basa söylüyor) ancak sığabileceği kadar yer kalmıştı. İşlerini bitirmesinin önemsiz olduğunu söyleyecek değilim elbet, ancak bundan daha fazlasını beklememiz de ayıp kaçır doğrusu. Keşke zahmet edip bu kadar yol tepmeseydiniz. Yani ben hallederdim demek istiyorum. Aslında dinlenmesi için fazla ısrar etmeye de gerek yok, kendini dinç hissediyorsa yani, bırakalım çalışsın, işleyen demir paslanmaz ne de olsa. Anlatabiliyor muyum?”

En azından onaylayıcı bir baş hareketi bekleyen müdür, Şebnem Hanım’ın suskunluğu karşısında bocaladı, ne diyeceğini düşünürken bayram olduğu geldi aklına.

“Bu arada hanımefendi, bayramınız kutlu olsun.”

Şebnem Hanım, sepeti diğer koluna geçirerek müdürün elini sıktı, gülüşüne çim çim karşılık verdi.

“Aslında hanımefendi, çalışanlarımızı mesaiye zorlamamız kesinlikle söz konusu değildir. Siparişlerin geciktiği zamanlarda yaptığımız küçük hatırlatmaları bu kapsamın dışında tutuyoruz tabii. Anlatabiliyor muyum? Sanırım durumu layıkıyla izah ede-

meyeceğim.”

“Umarım ciddi bir şey değildir Müdür Bey. Her ne kadar biz kadınların genellikle haftada bir-iki kez mesai yapılmasını, geç gelinmesini, gecenin bir yarısı uykumuzun bölünmesini görmezden geldiğimizi, yol açtığı olumsuzlukları yaptığımız fedakârlıklarla giderip tolerans gösterdiğimizi söylemeliysem de...”

“Koru Bey... İyi misiniz? Koru Bey?”

Nadir Bekler’in kadın patlamak üzereyken gelen bu müdahalesi işine geldiği halde müdür, nezaket kuralları gereği, kaşlarını çatarak bekçiyi susturdu, kadına devam etmesini belirten bir baş işareti yaptı. Ama Şebnem Hanım, sözünü tamamlamak yerine kulağını dayadığı kapıyı nazikçe yumrukladı.

“Karacığım, iyi misin canım?”

“İyiyim,” diye cevap verdi Kaya Kaçan.

Kadıncağız ağlayacak duruma geldi, sesi titremeye başladı.

“Kara, Karacığım... Yoksa içeride biri mi...”

“Hayır.”

Kadının ağlaması şiddetlendi.

Bu fikre de nereden kapıldı acaba? Ne yani, bunca işin arasında gönül eğlendirecek adam mıyım ben?

“Koyu Bey?”

Artık her seslenmelerinde kapıya vurmaları âdet haline gelmişti.

“Koşu Bey? Burada ne dolaplar dönüyor Allah aşkına? Odanıza kapanıp ailenizi ve tüm samimiyetimle belirtmeliyim ki, bizi, kaygılandırılıyorsunuz. İşinize bağlılığınızı yürekten kutluyorum, gayretlerinizden dolayı şirket adına teşekkürlerimi sunuyorum, şunu garanti ediyorum ki, karşılığını muhakkak alacaksınız.”

Müdür durakladı, söylediklerinin etkisini daha çok Şebnem Hanım üzerinde görmek ister gibi bir hali vardı. Pek emin değildi ama sanki hanımefendinin dudaklarında mutluluk belirten hafif bir genişleme fark etmişti. Doğru yolda olduğunun gururuyla devam etti.

“Ayrıca, takdirnameyle ve üstün hizmet plaketiyle taltif edileceksiniz. Ancak, çalışanlarımızın huzurlu bir aile yaşamı sürmelerini en az buradaki işler kadar önemseyeceğimizi, bu konuda büyük çaba sarfettiğimizi biliyorsunuz. Lütfen, üç sene önce, yoksa dört müydü, her neyse, başbakanın, iç işleri bakanının, ekonomi bakanının, aileden sorumlu devlet bakanının, sosyal güvenlik ve çalışma bakanının, sanayii bakanının, çevre bakanının, tarım ve köy işleri bakanının talimatıyla fabrikamıza gelen biyolog, psikolog, sosyolog, pedagog, jeolog, fizyolog ve antropologların spor salonunda verdikleri konferansı hatırlayın.”

Müdür, Şebnem Hanım’a “Evet, biz böyle şeyler yapıyoruz,” bakışı attıktan sonra devam etti.

“Gördüğüm kadarıyla bu nadide organizasyonumuzu unutmuşsunuz, kendinizi işe fazlasıyla kaptırmış, ailenize karşı sorumluluklarınızı savsaklamışsınız. Rica ediyorum, bahsettiğim konferansta anlatılanları, üzerinden uzun zaman geçmiş olsa da, evet, şimdi hatırladım, beş yıl önceydi, büyük depremin olduğu yıldır, hatırlamaya çalışın. Sizi, bu hususta uymayı üzerime borç addediyorum. Doğrusu burada eşinizin adına konuşuyorum ve sizden derhal kapıyı açıp hanımefendiden özür dilemenizi, önümüzdeki iki gün boyunca ailenizle vakit geçirip dinlenmenizi, geç de olsa bayramı bayram gibi yaşamınızı bütün ciddiyetimle ve samimiyetimle rica ediyorum.”

“Kocacığım! Neden böyle yaptığınızı az çok tahmin edebiliyorum, özür dilerim. Geçen haftaki tartışmalarımızda seni fazla üz-

düğümün farkındayım ancak lütfen bu şekilde odaya kapanmaktan vazgeç. En azından kızın için yap bunu. Her gün seni soruyor, 'Babam ne zaman gelecek?' diyor. Kara? Karacığım? Lütfen cevap ver?"

"Tamam, kapıyı hemen açıyorum," dedi Kaya Kaçan. "Kaç gündür az uyuyup, az yiyerek aralıksız çalışıyorum. Yine de zinde sayılırım, kalan işleri bitirmek için gereken güce ve motivasyona sahibim. Doğrusu, rezillik çıkmasından korktuğum için kapıyı açacağım, hiç meraklanmayın, şimdi geliyorum, içeride benden başka kimseyi görmeyeceksiniz."

Bütün bunları telaş ve heyecan içinde söylerken, yazı yazmakla kazandığı tecrübe sayesinde bacaklarını rahatça kontrol etti, aralarındaki koordinasyonda en ufak bir probleme yol açmadan ayağa kalktı. Artık kapıyı açmayı gerçekten istiyordu. Karısıyla yüzyüze konuşacak, nasıl tepki vereceğini öğrenecekti.

Yürüyüşünün çok mekanik ve yapay olması, ayaklarının dolanması, kayması, tökezlemesi, arkadakilerin öndekilere ya da çaprazdakilere vurması, adımlarının kiminin geniş ve hızlı, kiminin dar ve yavaş, neredeyse sürünüyormuş gibi olması, sağa sola dönmek istediğinde ayaklarından birkaçının ters yönde gitmesi ve bütün bunların birkaç defa tekrarlanması deneyimsizliği nedeniyle normal sayılabılırdi, yine de, planladığından daha hızlı ve kontrolsüz hareket etmeseydi bu kadar patırtı çıkarmayacak, dışarıdakilerin huzursuzca uğuldamalarına, kapıyı telaşla yumruklayıp neler olduğunu sormalarına yol açmayacaktı. Neyse ki "İyiyim ben," demesi onları yatıştırmış ve müdürü, bir an için aklına gelen kapıyı kırma fikrinden vazgeçirmişti. Bu durumda bile (susunluklarını sesinin ürkünçlüğüne bağlıyordu), Kaya Kaçan'ın, anlaşılmadığı yönündeki inancının değiştiğini söylemek mümkün değildi.

“Siz tek kelime anladınız mı? Bizimle alay mı ediyor ne?”

“Size söylemiştim hanımefendi, garip sesler çıkarıyor diye.”

“Evet müdürüm, tıpkı şey gibi... Yani... Nasıl desem? Tam bilemeyeceğim ama eşek gibi.”

“Eşek mi?”

“Siz de duyduunuz hanımefendi, çok özür dilerim ama, benim de aklıma gelen ilk tahmin bu.”

“Belki de hastadır efendim, söyledikleri o yüzden anlaşılmıyordur. Siz de takdir edersiniz ki, ağır hastalar böyle garip sesler çıkarabilir. Dedem ölmeden önce...”

“Yeter, kes! Hanımefendiyi boş yere telaşlandırırıyorsun.”

Bekçi hemen toparlandı, “Aslında hanımefendi...” diyerek hatasını telafi edecek sözler aradı, “daha çok... Aslında... Horlama sesine benziyordu, evet, aynen... Horlama sesine”.

“Yok yok, galiba haklısınız,” dedi kadın, sepeti bir elinden diğerine geçirdi. “Kocam tenordur, sesi teneke kazıntısına benzer, ama az önce duyduğum...”

Durakladı, dilinin ucuna geleni söyleyip söylememekte tereddüt ediyordu. Yutkundu, sepeti tekrar diğer eline aldı ve hızlıca deyiverdi, “Az önce duyduğum, resmen hayvan sesi idi”.

Müdür, bekçiyi kenara çekip sır veriyormuş edasıyla kulağına fısıldadı, “Sakın bu Kara Bulgur...”

“Kara Bulgar efendim.”

“Benim çalışanımı benden iyi mi bileceksin salak herif, Kara Buldur diyorsam Kara Burdur’dur.”

“Evet efendim, siz deyince hatırladım Kara Börgür olduğunu.”

“Her neyse, sakın bu Kara Burgür...”

Bekçi, bir kez daha müdürü düzeltmek istedi, ağzını açar gibi olduysa da cesaret edemedi.

“Evet efendim.”

“Sakın bu Kara Kaşar, civar köylerden eşek çalmış olmasın?”

“Aman efendim, Kasa Bey eşeği ne yapsın?”

“Ben de onu merak ediyorum ya!”

“Efendim, yani siz... Şey mi demek istiyorsunuz? Yani...”

“Bilmiyorum, sadece... Acaba diyorum bu Kafa Şaşar...”

“Bu işin karısıyla alakası olabilir mi efendim? Sabahtan beri kocasının ismini yanlış söyleyip duruyor?”

“Evet. Bunu ben de fark ettim. Kasten yapıyor olabilir. Ama bizi ilgilendirmez, karı koca arasına girilmez. Ben ancak şunu söyleyebilirim, duyduğum ses kesinlikle bir eşeğe aitti. Yıllarca bu hayvanların sırtında okula gidip geldim ben, hemen tanırım.”

“Evet efendim, bence de eşek sesiydi. Bizim hiç eşeğimiz olmadı ama az çok bilirim.”

Saf dışı bırakılmaktan rahatsızlık duyan Şebnem Hanım, kapı kolunu birkaç kez zorladı, “Derhal çilingir çağırmalıyız,” dedi. Müdür, bekçinin omzunu tokatlayarak “Derhal çilingir çağır,” diye haykırdı. Hafifçe sarsılan Nadir Bekler, üniformasını düzeltti, toparlandı.

“Gerek yok efendim, kulübede her anahtarın yedeği var.”

“Öyleyse bizi iki saattir ne dikiyorsun burada be adam! Git getir şunu, ben de az kalsın kapıyı kırdıracaktım.”

“Emredersiniz efendim.”

Kapı açıldığı takdirde uzun bir konuşma yapmak zorunda kalacağını anlayan Kaya Kaçan, dışarıdan duyulmamasına özen göstererek öksürdü, boğazını temizledi. Ardından kapıya doğru harekete geçti. Dosya kulelerinin arasından geçerken son derece dikkat etmesi gerektiğinin farkındaydı, birini devirse ortaklık savaş alanına dönerdi. İlk aksiliğin yaşanması gecikmedi, kafası-

nı çarptığı iki metrelik kule beşik gibi sallanmaya başladı. Kaya Kaçan eğilerek başını korumayı düşündü. İnsanlıktan gelen bir alışkanlıkla ön ayaklarını başının üstünde tutmaya çalışmak gibi talihsiz bir denemede bulundu. Boşlukta kalan gövdesi öne doğru kapaklandı. Canı biraz yanmış olsa da tehlike geçene kadar kıpırdamadan bekleyeceği pozisyonu kendiliğinden bulmuş oldu. Kulenin salınımı durunca yavaşça doğruldu, kısa ve sorunsuz bir rota belirlemeye çalıştı. Öndeki aralıktan başlayan hat en kestirme olanıydı. Ancak aradaki boşluk tam da gövdesi genişliğindeydi, kulelerden birine azıcık değse klasörlerin altında kalabilirdi. Yüz seksen derece dönüp (ama bu mümkün değildi), geri geri gidip kırmızı dosyaların etrafından dolaşırsa, yeşil dosyaların yanından geçip sarı dosyalara varmadan mavi dosyalara doğru dönerse, gecikmeli ama daha güvenli şekilde kapıya ulaşabilirdi. Güzergâh planlamadaki yeteneği takdire şayandı. Hemen işe koyuldu. Geri geri giderken en tepedeki birkaç klasörü düşürmekten kurtulamadı. İki kırmızı klasör kafasına, üç yeşil klasör sırtına, dört mavi klasör de yere, tam ayaklarının dibine düştü. Hepsi de tıklım tıkıştı, gövdeleri patlarcasına bombeleşmiş, sırtları eğilmişti. Kaya Kaçan, acıya fevkalade direnç kazanmışsa da can havliyle çığlık atmaktan kendini alamadı. Herhalde dışarıdakiler artık iyice paniklemişlerdi. Hemen toparlandı, yerdeki dosyaların üzerinde seke seke ilerledi. Hedefe nihayet vardığında şahlanarak anahtarı çevirme işine girişti.

Kapıyı nasıl açabilirdi ki? Parmakları yoktu. Çift tırnaklı bile değildi. Her hamlesi boşa çıkıyordu. Pes etmedi, hiçbir işe yaramayan, az kalsın düşmesine yol açacak bir çok denemede bulundu.

“Dinleyin, kapıyı açmaya çalışıyor.”

Teşebbüsünü fark etmeleriyle iyice bilendi.

Sakın gevşeme, asıl kilide!

Sonunda periciğin iç ferahlatıcı sesi duyuldu, kapı yavaşça açıldı.

Kaya Kaçan hemen görünmedi, geriye doğru gidip dosyaların etrafından dolaşması ve öne çıkması gerekiyordu.

Müdür, kafasını uzatıp içeriyi kontrol etti, kimseyi göremeyince eğilerek kapı arkasına baktı.

“Oha! Çüş!”

Ağzından şırıltıya benzer sesler çıktı.

“Keke Bey? İçeride misiniz? Keke Bey?”

“Kocam nerede?” dedi kadın.

“Bu eşek de nereden çıktı,” dedi müdür.

“Paltosu askıda, pencereler kapalı, içeride kimse yok,” dedi Nadir Bekler. (Henüz gelmişti, elinde bir sürü anahtar vardı.)

“Korkmayın,” dedi Kaya Kaçan.

Öne doğru iki adım attı. Bu, her şeyi daha da kötüleştirdi, üçü birden, bir canavar üstlerine geliyormuş da, ürkütmek istemiyorlarmış gibi avuçlarını öne uzatarak, ağır ve ölçülü adımlarla gerilemeye başladı. Karısı, evaze giysisinin çepeçevre açılıp yayılan etekleriyle müdürün ayakları dibine düşüverdi.

Müdür, korunma içgüdüleriyle yumruğunu sıktı, etrafta, hayvanı dehleyip içeri sokmasına yarayacak bir gereç aradı. Bu tür durumlarda daha soğukkanlı davranması beklenen bekçi, henüz şoktan çıkamamıştı, yardım ediyor görünmek için kolunu ileri geri savurarak anahtarları şingirtiyor, cılız bir sesle “Deeh, deeh” diyordu. İşe yarar bir şey bulamayan müdür de kollarını savurarak “Çüüş, çüüş...” diye bağıyordu.

Bekçi, belki Kaya Kaçan içeridedir diye uzaktan boynunu uzatıp bir kez daha odayı kolaçan etti, kimseyi göremedi. Durumun başına dert açacağını anlayınca, müdüre yanaşıp bu eşeğin ne

zaman ve hangi amaçla, dahası nasıl getirildiğini, Küre Bey'in hangi ara çıkıp gittiğini bilmediğini, bunları, kendisine fark ettirmeden yapabilmesine akıl erdiremediğini, kesinlikle uyumadığını, ana kapıdan çoluğu çocuğu üstüne yemin olsun ki, kuş uçurtmadığını, her şeyin, herhalde tuvalete gittiği bir sırada gerçekleştiğini söyledi.

Müdür, Kara Sıçan'ın odadan hiç çıkmamış olabileceğini belirttiikten sonra geriye dönerek hayvanın kaçacak yolu var mı diye baktı. Koridorun sonundaki aydınlıktan giriş kapısının açık bırakıldığı anlaşılıyordu. İşler düzelince bekçiyi azarlayacağını aklının bir köşesine yazdı. Baygın halde yatan kadının baş ucunda eğilerek yanaklarına hafifçe vurdu.

“Hanımefendi, hanımefendi... İyi misiniz?”

Kahvaltılıklar; peynir, zeytin, reçel ve ekmek ters dönmüş sepetin etrafına saçılmıştı. Bir de gazete vardı. Manşette, insan DNA'sının sırrının çözüldüğü yazıyordu.

Karısının gözlerini kırptığını fark eden Kaya Kaçan, harekete geçmeye karar verdi. İleri doğru atıldı. Halen yarı baygın yatmakta olan kadıncağız, onun bu hareketini görünce canhıraş bir çığlık attı, gerisingeri sürünerek uzaklaşmaya çalıştı.

“Karıcığım, karıcığım,” diyerek yaklaştı Kaya Kaçan. “Lütfen korkma, panikleme öyle!”

Konuşması durumu iyice kötüleştirdi. Kadıncağız, ne yapacağını hepten şaşırды, üstüne konmuş böcekleri silkeliyormuş gibi çırpınmaya başladı. Onu durdurmak artık imkânsızdı, bilinci kaybolmak üzereydi. Müdürün elini tutarak ayağa kalktı. Kaya Kaçan, karısının gitmesini engellemek için öne doğru zıpladıysa da dengesini yitirip düştü, karısı, koridoru bir çırpıda katedip gözden kayboldu. İşin sarpa saracağını düşünen müdür, sepeti kaptı, havada savurarak Kaya Kaçan'ı geri püskürtmeye çalıştı.

Ayaklarını yere vura vura, kollarını savura savura, “Hoo... Hoo... Çüüşş... Çüüşş” diye diye hayvanı içeri sokmayı denedi.

Dışarıda rüzgâr ve yağmur şiddetlenmiş, açık kapıdan giren sert hava akımı odadaki dosyaları tehdit etmeye başlamıştı. Kaya Kaçan, müdürün, bekçinin belinden kaptığı copu kullanma ihtimalinden değil de, daha çok bu tehdit yüzünden odasına dönmeye karar verdi. Onun bu niyetini anlayan müdür, “Ha şöyle,” diyerek copu savurmayı bıraktı, yanaşıp boynuna ve sağrına, yön veren dürtüklemeler yaptı.

Kaya Kaçan içeri girer girmez kapı kapatıldı, kilitlendi. Ardından derin bir sessizlik bürüdü her yanı, sadece klavyenin sesi, bir de rüzgârın uğultusu duyuluyordu.